

להסליא. ואני — מימי לא הייתי באופוזיציה
סיפור עם מעט מוסר-השכל לשוטרים.

שכונת הפועלים

הווייה ישראלית יוצאת-דופן טמונה בין רפיו של הספר המסע המופלא של ילדי שכונת הפועלים מאת אילן אשל, עם ציורי אחיו נימרוד אשל. זהו סיפור קורותיו של מסע שתחילתו בשכונת-פועלים ארצישראלית של שנות הארבעים, סיפור הנמשך אל הרפתקות ביערות-הערך של אפריקה.

המסע המופלא של ילדי שכונת הפועלים מקיף את כל צאצאי לובנגולו מלך זולו אל שוודרייה-לומים, תנינים, תופים, ציידו פילים, ברדלסים וחזירי בר, העיר הנעלמה, ציפור הברזל (ציפור הברזל הסיקיה לאחר שבוע ימים. לא ציפור אחת כי אם שתיים. אלה היו מסוקים צבאיים גדולים. התופים הודיעו לאנשי הכפרים הסמוכים על תפיסת-השבידים, ואלה חזרו והעבירו את הידיעה עד אשר הגיעה לאנשי הכפרים שלידי הנהדר...). המסע המופלא של ילדי שכונת הפועלים, הוא סיפור מופלא של דמיון, מהול בתמונות של הספארי ברמת-גן, חוויות חופש ארצישראליות, עבר והווה, המלווים בציורים נאיביים אך מרתקים של נימרוד אשל, מי שהיה מנהיג "מרד הימאים". לשון הספר מעולה.

משה בן-שאול פירסם כבר סיפורי-נוער רבים. לרשימת ספריו הצטרף באחרונה הספר איש יקר שכה, שראה אור בהוצאת מסדה. ספר זה הוא סיפור משנות החמישים, המספר על נער ירושלמי, שמישפחתו עוברת להתגורר באשדוד. מהפיקים הראשונים, המתארים הווי ירושלמי שאינו עוד, תוך פירוט המניעים הכלכליים

המוליכים מישפחה ירושלמית לעיר-עולים. סיפרו של בן-שאול חושף את עולם בני-הנעורים, עם ההתייחסות שלהם לרקע הסביבתי, כאותו פרק המתייחס לחפירות ארכיאולוגיות באשדוד, המחפשת אחר עבר (אשדוד התחילה את המלחמות שלה, עד כמה שידועים היום, אישם במעבר מתקופת הברונזה הקדומה לברונזה המאוחרת...) באמצעות דמותו המקסימה של אוג'רן אוג'רנברג, דמות של בוגר המשפיע על נערים בגיל ההתבגרות.

מות השמש

ספר מרתק ורבי-עניין הוא סיפרו של רוברט ג'סטרו עד מות השמש, שראה אור בסידרת דן חסכן של הוצאת עם עובד. זהו ספר של מיפרטים מדעיים, החושפים לקורא הצעיר את מיכמי האסטרונומיה, דרך חידת הבריאה והכוחות המיסטוריים סביבה, והבהרת שאלות בנושא החיפוש אחר הנצח. המחבר מביא לקורא הצעיר את סיפור האבולוציה כלשון פשוטה (מיליארד שנים חלפו בסיפור הבריאה כיום אחד. מיליארד השנים של כדור-הארץ היו ואינן, עכשיו, ביום השני לחייו. מסגין כוכב

הלכת הרדום חוסר מנוחה הולך וגובר. גופו, המחומם באנרגיה רדיואקטיבית יורד ועולה במיקצב אישי...")

וכך הלאה מוליך הספר את הקורא הצעיר, כפשוטו, ררך שלבי כיבוש היבשה, שוכני העצים, קוף-אדם שוחר אחר הרפתקות, עושי הכלים, האדם התכנני ועד לשאלה: "הצופן מאדים הבטחה של חיים?" הפרק הלפני-אחרון, הוא גירסה מופשטת לקביעתו של אלברט איינשטיין בדבר האפשרות ההיפותטית לקיום חיים אחרים ביקום.

האריה

תרגום חדיש לעברית של האריה מאת ג'וזף קאסל (בהוצאת כתר) שזכה בפרס גונקור

אילן אשל
המסע המופלא של ילדי שכונת הפועלים

בצרפת, בסוף שנות החמישים, מגולל את סיפור הקשר העמוק הנרקם בין פטריסיה, בתו בת 10 של שומר לבן-עור בשמורת-טבע בקניה, לרגלי הר הקילימאנדרו, ובין האריה ק'ינג. בסיפור האריה מצליח קאסל להביא מעט מקסם העולם הפרה-היסטורי.

בסיפרו מעמת קאסל את האדם המודרני עם הטבע האפריקאי ושוכניו, ופרש את המאבק האמיתי של המאה העשרים, מאבק שבין הציוויליזציה והטבע הראשוני והאונטני. הילדה פטריסיה ממחישה את התום והיופי של המין האנושי, בטח יושחת בידי הבגרות והחינוך. האריה הוא פנינה ספרותית, עם מוסר-השכל מרגש לא רק לבני-הנעורים.

שירי רחוב

מאבק ספרותי קשוח מתנהל ביני ובין בתי על סיפיה של סמדר שירי רחוב (ראה אור בספריית מעריב). לדעתי שירי רחוב הוא סלט מילולי וזול של חרוזים חרשים לשיירים מוכרים, כגירסתה לשירו של דני סנדרסון אלף כבאים, שם היא כותבת בין השאר:

אלף סגובים / לא יצליחו להוריד אותי / אלף סגובים / לא יצליחו להוריד אותי. / הנה תיבה הפגז קרב / ואני רועה, דוסק הלב: / יצליח? לא יצליח?...

אך בתי מכורה לספר הזה. שעות על שעות היא מעבירה בזימום שקט, ולומדת את גירסאותיה המילוליות של סמדר שיר לשיירים ידועים, מבלי שאצליח להבין את נפילתה לכור רדוד זה. אך כמאמר משורר אחד שאמר: זה שילדים אורבים משהו, זה אינו אומר שהמשהו טוב. ילדים גם אורבים לעשות סוסי במיכנסיים?

לשון שיריה ודבריהקישור של סמדר שיר, מעידים על כך שהיא למדה שעות נוספות את מילוני הסלנג של נתיבה בן-יהודה ודן בן-אמוץ. אך בניגוד לבן-יהודה את כדאמוץ, המילים אינן יוצאות משפתיה בטבעיות.

ישנה רמה וולגרית לא מבוטלת ב.הזמור- של שיר, כגירסתה לפגישה, חצי פגישה של המשוורתת רחל והיא כותבת, ללחן של חנן יובל, את המילים: עוגה, חצי עוגה / פרוסה אחת גדולה / ולחם עם ריבה / ושרב, / עוגה.

חצי עוגה / וגם סופגניה / לבטן השמנה / ריבו... / סגיעה, חצי סגיעה / פגז אחד מהיר / מחץ אותי לקר / ודי...")

שיר מגלה לקוראיה הצעירים, כמה עובדות חיים, שמקדם להם עדיין לדעת אותן, כגירסתה ליונתן הקטן שבה היא כותבת: יונתן הנרקמן / רץ בבוך אל הגן / הוא טיסס על העץ / וחשיש חישש. / אוי ואבוי לו לשובב / המישטרה בעוקבותי / על העץ הוא חישש / עד שהתייאש... ובתחתית שירה זה מפגינה שיר את ההומור שהעניק לה הטבע, כאשר היא כותבת: מרדע האפיפוד בליכך מרדצה מעבודתה? / והיא אף משיכה: אתם יודעים מה זה לבוא כל בוקר לעבודה ולראות את הבוס צלוב? / הומור זה משול למשוררת גרמניה צעירה, שתכתוב שיר על ילד המתגורר בקירבת דאכאו, ומחשבהכיס שלו, מראה לו מרי בוקר בלחיצה ראשונה: שיש מיליון.

למרות דעתי השלילית לחלוטין על שירי רחוב של סמדר שיר, לחצה עלי בתי להמליץ עליו במדור זה, המוקדש לספרי ילדים ונוער. מאחר שהיא עורה לי כשמשמה מדד חלקי לאיכות הספרים שסקרתי, אני מכבד את בקשתה.

יוסף וחסידה

לסידרת סיפורי-הילדים של חתן פרס נובל יצחק בשביס-זינגר, שראו אור בתרגום לעברית בשנים האחרונות, הצטרף באחרונה הסיפור לבד בעיר הפרא (ראה אור בהוצאת מסדה). בסיפור זה, בדומה לסיפורי-ילדים אחרים של בשביס-זינגר, מאכלסות את הסיפור דמויות של ממש — שדים, מכשפות ורוחות.

הסיפור נפתח בתקופתו של הבעל שם-טוב הקדוש המסייע לזוג חשוך ילדים ובני הווג מביאים לאויר העולם את יוסף, הגדול וחולם על נסיכה עם שער זהב. הוא מתיידד עם זקן שביילה את ימיו בלימוד מסתורי הקבלה. הוריו מתים, והוא מתייטר עד שניגלה לו מלאך והוא מסייע במעשה-קסמים לשיחרורן של נשמות שביות.

יוסף עובר פלאים וקסמים עד שהוא מגיע ל.בירתו של המלך הטוב מלתוך, ובעזרת פלא הוא נושא את בת-המלך, הנסיכה חסידה, ומעורר עליו את חמתו של ראש-השרים, ששמו בעלי-קינאה. הקינאה מוליכה את יוסף לסידרת הרפתקות, המעגנות את חסידה, והיא נאלצת להינשא לבעל-קינאה, ובמסיבת האירוסין היא פוגשת ביוסף המקורן (אתה מזכיר לי מישור שאני אוהבת). אך בעזרת קסם מתהפכים היוצרות ובעל-קינאה הופך למקורן, נמלט מהממלכה, מגיע לממלכתו של השטן ופוגש בזיילכה.

כך נמשך סיפרו של בשביס-זינגר, במבוכי עולם השדים והמכשפות, תוך שהוא מציג סידרה של דמויות מרתקות עד לסוף הטוב.

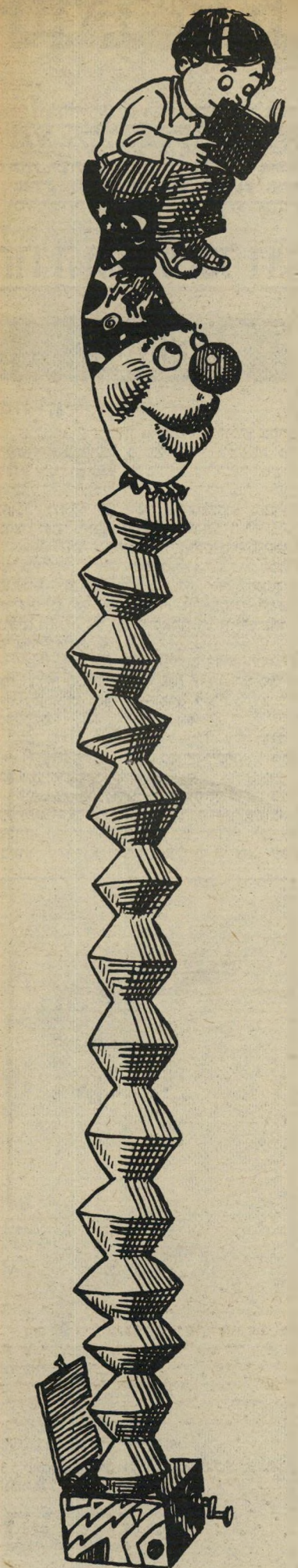
אלטלנה

אוניית-הנשק של האצ"ל היא נושא סיפרו של עמוס בר. אונייה בוערת בחוף תל-אביב (ראה אור בהוצאת מסדה). סיפור אלטלנה לבני-הנעורים נוסח עמוס בר, הוא סיפור שהמחבר אינו נוקט בו עמדה, בעד או נגד אלטלנה, אלא מספרו באמצעות הרפתקותיהם של שלושה נערים ונערה אחת.

באחד מתיאורי הקרב על אלטלנה, מתוארת ההתרחשות הזאת במילים: הביטו! איך הפחדנים האלה בורחים. לא מבינים שום דבר במלחמות ובריות! כל צנחן בפלמ"ח (מירון שזה עתה הגיע לפלמ"ח) יודע להבחין בין יריות המכוונות לעברו ובין שריקות כדורים גבוה באוויר, ויריות האלה הן סתם באוויר. צה"ל יורה באוויר ואנשי אצ"ל בורחים כמו עכברים מאוניה טובעת...")

באוניה בוערת בחוף תל-אביב מצליח עמוס בר, לתרגם לשפת בני-הנעורים את עולמם של ילדי תש"ח, את בחינתם את מילחמת העצמאות תוך שיבוץ פרטים, מילים, תיאורים ומצבים של אותה מילחמה, כפי שנקלטו באוזני הצעירים.

על הנסיון לשחזר היסטוריה, כפי שהיא נראית לצעירים, מעידה נועה, האומרת: אני משתדלת לזכור כל מה שאני שומעת ורואה כאן. אומנם אין לי כאן ניר ועיפרון, אבל עוד היום אכתוב הכל. מלימודי ההיסטוריה בבית-הספר למדתי

שאחרי כל אירוע היסטורי חשוב מתאר כל צד בצורה שונה את מה שקרה...")

אונייה בוערת בחוף תל-אביב הוא ספר שמולץ להורים לרכוש אותו לילדיהם, כדי שהילדים יעוררו כמה מבעיותיו ומתיאוריו בשיעורי המתחך או שיעורי ההיסטוריה שלהם. ספר מומלץ ביותר.

מאת שתלניה ובין עומר